

Prednosni red kod provedbe ovrhe na novčanoj tražbini

Gordana Muraja*

Ako je dužnik došao u zakašnjenje i ne ispunjava preuzete obveze svakom je vjerovniku koji pokreće prisilnu naplatu, cilj je ne samo što prije naplatiti dug, nego i biti prvi po redosljedju naplate. Prednosni red određuje redosljed namirenja više tražbina na istom predmetu ovrhe. U članku autorica detaljnije obrazlaže ovu temu.

1. Predmet ovrhe na novčanoj tražbini

Novčana tražbina je pravno uređen i zaštićen zahtjev jednoga sudionika građanskopravnog odnosa prema drugomu sudioniku koji se odnosi na izvršenje određene činiidbe¹, a koja se, očito, kad se govori o novčanoj tražbini, sastoji u plaćanju novčanog iznosa. Da bi se tražbina mogla prisilno naplatiti u novčanom iznosu, od dužnika treba ishodići plaćanje, bilo u gotovini, bilo putem računa. No ovrha na gotovini je po svojoj pravnoj prirodi ovrha na pokretninama jer je novac pokretnina u posjedu njegova predmnijevanog vlasnika. Prisilnu naplatu na novčanoj tražbini puno je lakše provesti jer se u postupku ne mora osigurati suradnja ovršenika, a i zbog toga što u postupku sudjeluju tijela koja su u prilici provesti pljenidbu tražbine i novac uplatiti ovrhovoditelju.

Ovršni zakon (Narodne novine, br. 112/12, ZOIZD ZPP 25/13, 93/14, Odluka USUD RH 55/16, 73/17. i 131/20, 114/22, dalje u tekstu OZ) u uvodnim odredbama Glave trinaeste uređuje ovrhu na novčanoj tražbini. Na početku ove glave nekoliko je poglavlja posvećeno općim odredbama te definicijama potrebnim za provedbu ovrhe. Za provedbu ovrhe na različitim vrstama tražbina OZ je u poglavlju 4. utvrdio posebne odredbe za provedbu ovrhe na plaći i drugim stalnim novčanim primanjima, a u poglavlju 5. utvrđene su posebne odredbe o ovrsi na novčanoj tražbini po računu.

1.1. Predmet ovrhe na novčanoj tražbini na računu

Novac na računu je zapravo tražbina vlasnika računa prema banci s kojom je zaključio ugovor o bankarskom računu da mu, po njegovom zahtjevu, banka isplaćuje novčana sredstva koja su na račun uplaćena i koja su na računu u svom bezgotovinskom obliku.

Dakle, predmet ovrhe na novčanoj tražbini je ovrha same tražbine ovršenika prema banci kod koje je kao korisnik bankarskih usluga otvorio račun.

1.2. Predmet ovrhe na novčanoj tražbini na stalnim novčanim primanjima

Osim novčane tražbine po računu kod banke, u pravnom je prometu prisutna i novčana tražbina radnika prema poslodavcu, koju čini tražbina za isplatom novčanog iznosa plaće koju su ugovorne strane ugovorile ugovorom o radu.

OZ posebnim odredbama o ovrsi na plaći u krug primanja koje je moguće ovršiti uključuje i druga stalna novčana primanja, a u okviru drugih stalnih novčanih primanja su i mirovine, kao i sva druga primanja koja imaju značaj stalnosti. Zbog praktičnosti će se svi primici za koje ovrhu provodi poslodavac ili drugi isplatelj primitaka dalje u tekstu označavati izrazom plaća.

2. Ovršne radnje – pljenidba i prijenos

Za odgovor na pitanje o prednosnom redu najbitniji je trenutak zapljene tražbine. Prvi razlog za što ovrhovoditelj koji prvi dostavi rješenje o ovrsi ovršenikovu dužniku prvi je stekao i pravo zaloga, a to bi, barem u teoriji, trebalo dovesti do toga da njegova tražbina bude prva namirena.

Ovrha na novčanoj tražbini uređena je člankom 174. OZ-a, koji utvrđuje da se ona provodi pljenidbom i prijenosom. Pljenidba se provodi i provedena je danom dostave rješenja o ovrsi ovršenikovu dužniku, kako je OZ uređio člankom 176. Rješenjem o ovrsi se ovršenikovu dužniku zabranjuje da ovršeniku ispuni novčanu tražbinu, a istovremeno se ovršeniku zabranjuje da tu tražbinu naplati ili da uopće raspolaže njome, kao i zalogom koji je dan za njezino osiguranje. Stavak 2. ovog članka utvrđuje da pljenidbom ovrhovoditelj stječe založno pravo na ovršenikovu tražbini.

OZ utvrđuje precizno vrijeme pljenidbe tražbine: od trenutka kad je ovršenikovu dužniku dostavljeno rješenje o ovrsi. Zbog te odredbe je ovršenikov dužnik u obvezi osigurati podatak kad mu je dostavljeno rješenje. Kad se radi o sredstvima na računu, tu postoji zakonom imenovani posrednik u vidu Financijske agencije koja, između ostalih poslova, provodi ovrhu na novčanim sredstvima. Fina je posrednik utoliko što se Fina podnosi zahtjev za naplatu i upravo Fina daje naloge bankama potrebne za prisilnu naplatu, odnosno započinje ovršni postupak nalogom banci za pljenidbu tražbine. Kada se radi o ovrsi koju provodi

* Mag. iur. Gordana Muraja, odvjetnik, Odvjetnički ured MURAJA, odvjetnik.muraja.com

¹ Prema mrežnom izdanju Hrvatske enciklopedije, <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=62120>

poslodavac, i on je dužnik ovršenika pa se prednosni red računa od trenutka kad je poslodavcu kao ovršenikovu dužniku dostavljeno rješenje o ovrsi.

Prijenos se, naravno, odnosi na isplatu ovrhovoditelju novčanih sredstava zaplijenjenih ovršeniku. Od pljenidbe do prijena ovrhovoditelju u svim ovrhama novčanih sredstava treba proći 60 dana (članak 202. u stavku 13, za suglasnost za zapljenu plaće, članak 209. u stavku 7. za izravnu naplatu putem Fine), što je drugi razlog zbog kojeg je bitan trenutak zapljene.

3. Izvansudska ovrha i prednosni red

Ovrha se može, dakle, provesti na tražbini po računu i na stalnom novčanom primanju / plaći. U oba se slučaja radi o izvansudskoj ovrsi. No radi se o dvije različite novčane tražbine kojima je zajedničko to što je jedan od subjekata svake od njih ista fizička osoba, ovršenik. Ta fizička osoba može biti u situaciji da ima račun otvoren u banci, na kojem se provodi ovrha, istovremeno i potraživanje plaće prema poslodavcu, koji mu tu plaću isplaćuje na račun u banci. Dakle, tu su dvije različite tražbine iste fizičke osobe prema različitim subjektima. Ne samo da se radi o različitim tražbinama, nego je iz OZ-a vidljiva razlika u načinu provedbe ovrhe te je, zavisno o vrsti tražbine, svaka od njih poseban predmet ovrhe.

U ovom se članku prednosni red razmatra se isključivo iz kuta provedbe ovrhe i zapljene plaće u odnosu na ovršenika fizičku osobu, jer pravne osobe ne dobivaju plaću i ne mogu doći u situaciju da se ovrha istovremeno provodi na računu i na stalnom novčanom primanju.

Pritom, fizička osoba može privatnom ispravom potvrđenom kod javnog bilježnika dati suglasnost da se radi naplate tražbine vjerovnika zaplijeni njegova plaća, odnosno drugo stalno novčano primanje, osim u dijelu u kojem je to primanje izuzeto od ovrhe. Suglasnost za zapljenu ima sve učinke ovršne isprave. Poslodavcu, odnosno isplatelju primitaka, suglasnost dostavlja vjerovnik, a on je u obvezi prema uvjetima navedenim u ispravi isplaćivati naznačeni iznos u korist vjerovnika.

I tu se postavlja pitanje na koji način se rješava prednosni red kad poslodavac provodi zapljenu plaće po različitim ovršnim ispravama.

4. Prednosni red – redosljed namirenja

Redosljedom namirenja vjerovnika OZ se bavi u članku 180. kojim je određeno da se prednosni red založnih prava više ovrhovoditelja određuje prema danu primitka ovršnoga prijedloga, a ako je ovršni prijedlog upućen kao preporučena pošiljka, dan predaje pošiljke na poštu smatra se danom primitka u sudu. Zakonodavac zapravo određuje način određivanja prednosnog reda za prijedloge za ovrhu predane na rješavanje nadležnom tijelu. Ova će odredba biti važna ako su, primjerice, dva ovrhovoditelja zatražila ovrhu na nekretnini ili prisilno zasnivanje založnog prava na nekretnini. U takvom slučaju odgovor na pitanje tko je prvi stekao založno pravo, a onda i pravo da se iz nekretnine namiri, daje članak 180. OZ-a.

Međutim, odredba članka 180. može se primijeniti jedino ako se radi o ovrsi za koju se postupak pokreće kod istog tijela, jer se u takvom slučaju radi o istom predmetu ovrhe.

Navedena odredba nema veliki praktični značaj u provedbi ovrhe na novčanoj tražbini jer se za svaku ovrhu prednosni red utvrđuje na istom predmetu ovrhe, a ovrha po računu i ovrha na stalnom primanju provode se na različitom predmetu ovrhe.

4.1. Prednosni red ovrhe po računu

Članak 284. OZ-a u stavku 1. uređuje da ovrhovoditelj s pravomoćnim i ovršnim rješenjem o ovrsi kojim je ovrha određena **na novčanoj tražbini po računu kod banke ili općenito na imovini ovršenika** može od Fine zatražiti da banci izda nalog da iznos za koji je ovrha određena zaplijeni i prenese sa svih ovršenikovih računa koji se vode pod njegovim osobnim identifikacijskim brojem na račun koji je određen u rješenju o ovrsi, odnosno na ovrhovoditeljev račun kojeg je odredio u zahtjevu za provedbu ovrhe.

Prednosni red kod provedbe ovrhe na novčanim sredstvima po računu određen je posebnim zakonom, odnosno člankom 7. Zakona o provedbi ovrhe ne novčanim sredstvima (NN, br. 68/18, 02/20, 46/20 i 47/20). Iz članka 7. slijedi da je redosljed izvršenja određen danom, satom i minutom predaje osnove za plaćanje Fini. S određivanjem prednosnog reda ovrhe po računu nema nikakvih nedoumica jer je određen upravo time kad je Fina primila osnovu za plaćanje.

4.2. Prednosni red zapljene stalnog novčanog primanja / plaće

U stavku 2. članak 284. OZ-a utvrđuje da na temelju pravomoćnog i ovršnog rješenja o ovrsi kojim je ovrha određena **na stalnom novčanom primanju ili općenito na imovini ovršenika**, ovrhovoditelj može izravno zatražiti od poslodavca ili drugog isplatelja stalnoga novčanog primanja da mu isplati iznos kojim će se namiriti njegova tražbina radi čijeg je ostvarenja ovrha

Iz citiranih odredbi slijedi da je poslodavac u obvezi provoditi rješenje o ovrsi na stalnom novčanom primanju / plaći i rješenje o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave općenito na imovini ovršenika, kad je na temelju tog rješenja zatražena ovrha na plaći, jer plaća svakako spada u (financijsku) imovinu ovršenika. S učincima rješenja o ovrsi izjednačene su zapljene na temelju suglasnosti za zapljenu radi čijeg izvršenja poslodavac plijeni određeni iznos plaće i uplaćuje ga vjerovniku.

I poslodavac bi radi očuvanja prava na naplatu prema danu stjecanja založnog prava ovrhovoditelja trebao voditi evidenciju i zapisati dan, sat i vrijeme zaprimanja te izvršavati osnove za plaćanje onim redosljedom kojim su ovrhovoditelji, dostavom osnove za plaćanje isplatelju, stekli založno pravo na tražbini.

4.2.1. Kad svrha ovrhe mijenja prednosni red

No, isplatelj treba voditi računa i o tome da se prednosni red mijenja kada se radi o ovrsi na plaći radi namirenja

tražbine po osnovi zakonskoga uzdržavanja, naknade štete nastale po osnovi narušenja zdravlja ili smanjenja, odnosno gubitka radne sposobnosti i naknade štete po osnovi izgubljenoga uzdržavanja zbog smrti davatelja uzdržavanja (dalje u tekstu: posebne ovrhe).

ZO u članku 202. stavku 4. utvrđuje da zapljena na temelju suglasnosti dužnika nema utjecaja na nabrojane posebne ovrhe. To znači da se redosljed naplate mijenja kad ovrhovoditelj poslodavcu dostavi rješenje o ovrsi kojim je ovrha određena radi naplate jedne od posebnih ovrha. I kad je zapljena po suglasnosti za zapljenu u tijeku, dakle i ona za koju je vjerovnik dostavio potreban dokument prije nego je poslodavcu stiglo rješenje o ovrsi na plaći zbog naplate tražbine jedne od posebnih ovrha, poslodavac prekida zapljenu po suglasnosti ovršenika i započinje s izvršenjem obveza po rješenju o ovrsi. Ako se iz dostupnih sredstava tj. iznosa na kojem se može provesti ovrha ne mogu podmiriti sve tražbine, poslodavac treba prvo ispuniti tražbinu iz rješenja o ovrsi, a tek potom, ako preostane dovoljno sredstava, tražbinu na temelju suglasnosti za zapljenu.

Odredba članka 202. stavka 4. očito mijenja prednosni red odnosno redosljed namirenja – ali samo za posebne ovrhe. Rješenje o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave po prirodi stvari se ne traži radi namirenja tražbina za posebne ovrhe. Primi li, primjerice, poslodavac rješenje o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave radi naplate neke druge vrste tražbine, takvo rješenje ne unosi promjene u redosljed namirenja, nego poslodavac nastavlja sa zapljenom na temelju suglasnosti dužnika, a rješenje o ovrsi stavlja u red čekanja na izvršenje.

5. Kako rješenje o ovrsi na plaći mijenja redosljed namirenja

Preostaje pitanje kakav je prednosni red kad se provodi ovrha po računu, a isplatitelj primitka naknadno zaprimi rješenje o ovrsi na plaći, ili suglasnost za zapljenu.

Kad je ovrha na računu započela ovršenik je otvorio poseban račun na koji mu isplatitelj isplaćuje dio na kojem je ovrha ograničena, a preostali dio plaće na račun na kojem se provodi ovrha. Nakon toga, primjerice, poslodavcu kao isplatitelju ovrhovoditelj dostavlja na naplatu rješenje o ovrsi na plaći. Budući da radnik već ima zaštićeni račun, posve je jasno što se događa s dijelom na kojem je ovrha ograničena. Pitanje je kako je rješenje o ovrsi na plaći djelovalo na prednosni red ovrhe na sredstvima po računu.

Iako sam OZ nije izričito uredio to pitanje, odgovor slijedi iz analize odredbi OZ-a, a odgovor je dala sudska praksa. Naime, u više predmeta sudska je praksa stala na stajali-

šte da se odredba članka 201. OZ-a koja uređuje odgovornost poslodavca za propuštenu obustavu i isplatu dospjelih obroka može primijeniti samo ako je ovrha određena na plaći ili drugom stalnom novčanom primanju, dakle, ako je isplatitelju / poslodavcu naložena provedba ovrhe rješenjem o ovrsi na plaći / mirovini / drugom stalnom novčanom primanju.

Iz toga što je isplatitelj / poslodavac odgovoran za provedbu ovrhe na stalnom novčanom primanju / plaći, a nije odgovoran za ovrhu na sredstvima po računu koju provodi Fina, slijedi da za poslodavca nema dvojbi. OZ isplatitelju zapravo ne ostavlja drugi izbor osim da prestane s uplatama na račun na kojem se provodi ovrha i da zapljenom plaće prvo namiri tražbinu na temelju rješenja o ovrsi na plaći. Isto se načelo odnosi i na suglasnost za zapljenu, koja ima učinak rješenja o ovrsi jer se i ona provodi zapljenom plaće. Slijedi da se ishodom rješenja o ovrsi na plaći može promijeniti redosljed namirenja tražbina ovrhovoditelja.

S druge strane, provodi li poslodavac zapljenu po suglasnosti za zapljenu, a od Fine dobije obavijest da je u tijeku provedba ovrhe po računu, prednosni red se ne mijenja. Suglasnost za zapljenu ima sve učinke rješenja o ovrsi, a prednost u izvršenju je stekla već time što je prije dostavljena isplatitelju primitka pa je i poslodavac nastavlja izvršavati.

Ovrhovoditelj od Fine, zahtjevom za izravnu naplatu, može zatražiti naplatu po ovršnoj i pravomoćnoj presudi kojom je utvrđena jedna od tražbina koje su svrstane u posebne ovrhe. Međutim, iako Fina obavještava isplatitelja primitaka o tome da se na računu provodi ovrha, isplatitelj zapravo nema informaciju da se ovrha provodi radi ispunjenja tražbine iz jedne od posebnih ovrha. No, isto tako, čak i da ima informaciju, isplatitelj ne može zaplijeniti plaću ako mu nije dostavljena odgovarajuća isprava koja mu nalaže provedbu zapljene.

U praksi se može dogoditi da se provodi ovrha na računu ali da to ne znači da se naplaćuje tražbina ovrhovoditelja iako je riječ, primjerice o naplati tražbine uzdržavanja djeteta. Naime, ako se od plaće ovršenika plijeni dio na temelju suglasnosti za zapljenu, može se dogoditi da ne preostaju sredstva koja bi isplatitelj uplatio na račun na kojem se provodi ovrha. Da bi utjecao na prednosni red i da bi mogao ostvariti prednost koju OZ daje posebnim ovrhama ovrhovoditelj koji raspolaže ovršnom ispravom koja ga ovlašćuje na naplatu jedne od privilegiranih ovrha morati od suda zatražiti donošenje rješenja o ovrsi na plaći, jer će tek dostavljanjem tog rješenja isplatitelju primitaka ta tražbina ostvariti prednost kod naplate.